

Metelko cël Krajnec ino Gutsmanna je malo drugja, kakor Korošec, ob kratkem: Slovenske gramatike ino slovenskega pisanja po vseh podnaréčjih še neimamo!! Po vsi pravici imá zato pravopisna postava: „Piši, kakor govoriš“ ali s pristavkom „kakor dobro govoriš“ ovèržena biti, ino veliko bolje takó stati: „Piši kakor slovensko ljudstvo (po etimologiji ino bližnjih slavjanskih narečjih) prav govori. Po tem se nadejamo, da bodo Novice, kër jih orel uže vse nebo célega Slovenstva vesélo obléta, rade prijemale vsak popravek iz podnarečij v svoji besédi. Na nogé! vzdramite se Slovenci! temá uže beží iz vašega neba — Hrovatam lepa Daníca, Dalmatincom mlada Zora sveti — tude vam se uže dení — poglednite se bratje po edni materi, ino se za take spoznajte, da si prijazno k svojemu izobraženju róke molite. — G. Krempf so se v tej réci veliko trudili, vsem Slovencom, ne le Štajercem z besedo vgoditi. — Bog jim daj v tem dosta naslédovnikov. Rečemo pak z veliko gotovostjo, da nigdo ní teliko dolžen, slovensko besédo po vse póte podpirati ino popravljati, kakor ravno le duhovniki z učenjem ino pisanjem dobrih knjig, kër od Truberja noter do Kopitarja so pisavci strahovitno slovensko reč po tujšini pokazili; vsej so jo kvarili skora 300 lét, dokler ni Kopitar z svojo gramatiko 1808 tega kaženja vstavil. — Duhovniki lahko popravljajo pregreho svojih négdanjih naméstnikov z tem:

1. Da se sami trudijo, se čiste slovenšine naučiti, kakor še jo ljudstvo nékaj bolje zune mést govori.

2. Da dobre knjige sami pišejo, ali jih iz drugih jezikov prestavljajo.

3. Da ne pustijo šolarjem za premje nerazumljivih némških knižic davati, kar se, Bogu bodi potóženo! v naših krajih telikokratí godí: take neumne igráčice se hitro v kaki kót veržejo — ino prav, vsej néso za nič. Ali to ne vpije v nebo, dnarje za nič potrositi ino mladeži razumne Slovenske bukvice (vsej jih uže za premje zadosta imámo!) pritergati?

4. Da očitno v cerkvi napovédajo dobre slovenske knjige; postavim: Keliko lét so uže sprelepe Slovenske molitvene bukvice: „Duhovni Tovars“ na svétlem, ino še le dvé leti so med nami znane!! Veliko tega, da se dobre bukvice pri nas dolgo ne poznajo, je pak tude teržtvo ž njimi krivo! Zakaj nam Ljubljanski, Celovski in drugi knižni teržci popolnih spisov svojih starših ino novih bukvic kakor Gradčki némški (tude v Gradčkih novinah) ne podávate, vsej nas je na Štajerskem dobro polovico Slovincov!!

5. Da napravijo v svojih farah bravnice, to je družbe za bukve brati, gder vsaki ob létu nékeliko vloži, da se vse bukve, kar jih je Slovenskih, pokupijo ino po fari berejo.

Ubogi otrociči se v šolah teliko trapijo z ukom — kaj jim vse to pomaga, če jim potle odrašenim bukev v roke ne daš, bukev, kake razumijo? K čemu li je še kelika si bodi njiva, ako pak neobdelovana nič ne rodi? Vsej namèn visokega vladanja z šolami drugi ní, kakor da se otroci potrebne ino pridnega učijo, začnejo učiti — rečem učijo, ker se učenje tude potler ne prenehá, temuč se le podaljša samoučno z knjigami. Po tem vi vsi, ki se z učenjem otrok trudite, svojo dolžnost še le dopolnjujete, če jim odrašenim koristne bukve spravljate. S kratkim: šole začenjajo, bukve pak

ispeljujo; ti pak učitelj! davaj otroku, ko si ga brati naučil, tude brati kaj, drugače mu je nauk k ničemu. Tako družbo za knjige brati, smo v svojem kraju z velikim tekom začeli ino za tej namen vse Slovenske knjige kupili: sad tega se je skoro pokazal: lotili so se tude uže prilétni ljudje branja, da bi si lepe knjige v prid obèrniti mogli; keršanski nauk jim je bil ves polehčan, kër katekizem ino jega razlaganje sami berejo; vadijo se visoke resnice pri predigah ino keršanskim nauku popolnoma razumeti. Ker so jim izrazi (Ausdrücke) celo znani i. t. d. i. t. d.

Prečestivredni gospodje! ne zamerite nam tega, povemo Vam svojim bratom, pretežko so nam tele reči na sercu ležale ino zdaj še le, ko smo jih v naše Novice izvalili, čutimo, da nam je leže.

Toliko uže od samih bukvic pišemo, bodi še tukaj očitna beséda prečstitimu Gospodu Francu Veritu prezaslužnemu korarju v Novem mestu v hvalo; oni so nas Slovence z naj lepšimi ino naj koristnejšimi knjigami obilno oskèrbéli ino še pristavimo: v naj čistejši ino naj glajši krajšini. Bog jih še dolgo živi, ino nič jih ne utruji, za nas pisati. Oj kako veselje imajo naši bravci, če jim rečem: Imám pa nove bukve, so jih gosp. Veriti spisali!! Smo brali stare bukve: Nebeški Cil, zložene skoz Matija Kastélcá. V Ljubljani 1684. Te bukve so prenovljenja vredne! Loti se negdo Krajncov tega dela! ino pak tude za šole zapovedanih zgodb sv. pisma. Mimo vsega čutimo pomenjkanje, da še mi Slovenci imamo premalo zgodbinskih bukev, zakaj li se nigdo Robinsona ino drugih takih bolje posvétnih bukev ne loti, da bi jih prestavil, s čem bi se velika želja po branju obudila, ker se človek samih samih svetih le tude navolji? Sam Bog pak nas obvari mazanja nesramnih bukev! — Vse to se izvira iz serca, vsega vnetega za Slovence ino Slovenšino.

Cafov.

Božično praznovanje v Rimu.

Po posvečenji klobuka in meča, ki se po stari šegi katolskim knézam za boj proti nejevernikam darujeta, so na Svet Večer v večernim mraku šli sveti oče Papež iz jizb Vatikana (takó se imenuje Papežev dvor) v kapelo Siksta IV. in stopivši na vikši pastirki stol so zapeli s krepkim glasam sveto večernično pesem visokiga praznika. Vsi kardinali so zraven stregli in zjutrej na vse zgodej so pokali topovi (štuki) iz Angelskiga Grada. Po noči so pevci Sikstove cerkve zornice (matutinum) peli, in potem je kardinal Sforca vpričo Papeža opolnočno s. mašo bral. Na božičevo jutro so se s. oče Papež, v sedilišu neseni, pred katerim so kardinali vikši škofje in škofje šli, prikazali v stolni cerkvi s. Petra in so se podali svoj pot na svoje mesto h takó imenovanemu oltarju spovedanja, kjer nobeden zunej Papeža s. maše brati ne smé. Potem, ko so na sédeži molitev (introitus ad tertiam) opravili in po navadi vnovič obljubo pokoršine od vsih kardinalov zaslišali, so Sami vélko mašo brali. Tudi rimski deželski oblastniki so bili zraven, in so z kardinali in vsimi škofi vred s. Zakrament prejeli.

Kratkozhasniza.

(Sobazhnik.) V vafi S. je bil pred nekimi letmi moder kmet, kterimu so rekli sobazhnik, sato ki je snal dobro sobé dreti. Ne le is fofefke,